

Systemy Operacyjne #7

API pamięci współdzielonej w systemach Linux i Windows

`swernikowski@zut.edu.pl`

Schemat postępowania z pamięcią współdzieloną w systemie Linux

- pamięć współdzielona jest w systemie Linux jednym z obiektów podsystemu **IPC** (ang. *Inter-Process Communication*)
- interfejs zarządzania obiektami IPC jest w dużej mierze ujednoczony i obejmuje również semafony i przesyłanie komunikatów
- w przypadku pamięci współdzielonej korzystanie z niej wymaga następujących kroków:
  - 1) wygenerowanie klucza obiektu IPC (klucz może zostać podany jawnie, ale zalecane jest uzyskanie go z nazwy wybranego pliku)
funkcja **ftok()** (ang. *file to key*)
  - 2) przydzielenie bloku pamięci współdzielonej i pobranie od systemu identyfikatora tego bloku
funkcja **shmget()** (ang. *shared memory get*)
  - 3) dołączenie bloku pamięci współdzielonej do przestrzeni adresowej procesu
funkcja **shmat()** (ang. *shared memory attach*)
  - 4) wykorzystanie dostępu do pamięci
  - 5) odłączenie bloku pamięci od przestrzeni adresowej procesu
funkcja **shmdt()** (ang. *shared memory detach*)
  - 6) zwolnienie bloku pamięci współdzielonej
funkcja **shmctl()** (shared memory control)

Wygenerowanie klucza obiektu – funkcja `ftok()`

```
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>

key_t ftok(const char *pathname, int proj_id);
```

Wejście:

- `pathname` – nazwa pliku, który ma zostać użyty do wygenerowania klucza; plik musi istnieć!
- `proj_id` – dana całkowita, której 8 najmłodszych bitów zostanie użytych do wygenerowania klucza; wartość na tych bitach musi być niezerowa; pozwala uzyskiwać wiele różnych kluczy z tej samej nazwy pliku

Wynik:

- wygenerowany klucz albo `-1` w przypadku błędu (`errno` zna szczegóły)

Przydzielenie bloku pamięci współdzielonej – funkcja `shmget()`

```
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/shm.h>

int shmget(key_t key, size_t size, int shmflg);
```

Wejście:

- `key` – klucz identyfikujący przydzielany blok
- `size` – rozmiar przydzielanego bloku pamięci w bajtach
- `shmflag` – opcje przydziału: składają się z praw nadawanych blokowi pamięci (takich samych jak w przypadku plików) oraz sumy bitowej z flag:
  - `IPC_CREAT` – utwórz nowy segment; jeśli tej opcji nie podano, funkcja będzie szukać bloku przydzielonego w innym procesie
  - `IPC_EXCL` – używane w połączeniu z `IPC_CREAT` dla zapewnienia, że faktycznie zostanie utworzony nowy blok; jeśli blok już istnieje, funkcja zwróci błąd

Wynik:

- identyfikator przydzielonego bloku albo `-1` w przypadku błędu (`errno` zna szczegóły)

Dołączenie bloku pamięci współdzielonej – funkcja `shmat()`

```
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/shm.h>

void *shmat(int shmid, const void *shmaddr, int shmflg);
```

Wejście:

- `shmid` – identyfikator istniejącego bloku pamięci współdzielonej
- `shmaddr` – adres, do którego należy dołączyć blok, albo `NULL`, jeśli system ma sam wybrać adres
- `shmflag` – opcje dołączenia: suma bitowa z flag:
  - `SHM_EXEC` – zezwolenie na wykonanie kodu w dołączonym bloku (trzeba mieć uprawnienie `x` do tego bloku)
  - `SHM_RDONLY` – blok będzie wykorzystywany tylko do odczytu (brak tej opcji oznacza dostęp `rw`)

Wynik:

- lokalny dla procesu adres dołączonego bloku albo `(void *)-1` w przypadku błędu (`errno` zna szczegóły)

Odłączenie bloku pamięci współdzielonej – funkcja `shmdt()`

```
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/shm.h>

int shmdt(const void *shmaddr);
```

Wejście:

- `shmaddr` – adres odłączanego bloku

Wynik:

- `0` w przypadku udanego odłączenia albo `-1` w przypadku błędu (`errno` zna szczegóły)

Zwolnienie bloku pamięci współdzielonej – funkcja `shmctl()`

```
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/shm.h>

int shmctl(int shmid, int cmd, struct shmid_ds *buf);
```

Wejście:

- `shmid` – identyfikator zwalnianego bloku
- `cmd` – polecenie do wykonania przez funkcję, w przypadku zwalniania ma być równy `IPC_RMID`; faktyczne zwolnienie bloku nastąpi w chwili, gdy żaden proces nie będzie już dołączony do tego bloku
- `buf` – adres na strukturę z parametrami wykonywanego polecenia, dla `IPC_RMID` adres ten ustawia się na `NULL`

Wynik:

- `0` w przypadku udanego zwolnienia albo `-1` w przypadku błędu (`errno` zna szczegóły)

Program demonstracyjny

Założenia:

- uruchamiamy dwa procesy – nadajnik i odbiornik
- nadajnik startuje pierwszy i dostaje 2 argumenty: nazwę pliku do wygenerowania klucza i komunikat (string)
- nadajnik przydziela blok pamięci współdzielonej i kopiuje do niego treść komunikatu
- nadajnik czeka na naciśnięcie klawisza <Enter> przez użytkownika
- nadajnik zwalnia przydzieloną pamięć, usuwa ją z systemu i kończy pracę
- odbiornik dostaje 1 argument: nazwę pliku do wygenerowania klucza
- odbiornik przydziela blok pamięci współdzielonej i wypisuje na stdout odczytany z pamięci komunikat
- odbiornik odłącza przydzieloną pamięć i kończy pracę

Nadajnik: plik lin_sender.c (część 1/3)

```
#include <stdio.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/shm.h>
#include <string.h>

#define MEM_SIZE    1000

int main(int argc, char *argv[]) {
    if (argc != 3) {
        fprintf(stderr, "usage: %s key_name message\n", argv[0]);
        return 1;
    }
    :
    :
```

Nadajnik: plik lin_sender.c (część 2/3)

```
:
:
key_t key = ftok(argv[1], 'a');
if(key < 0) {
    fprintf(stderr, "Error creating key\n");
    return 2;
}
int shmid = shmget(key, MEM_SIZE, 0666 | IPC_CREAT | IPC_EXCL);
if(shmid < 0) {
    fprintf(stderr, "Error getting shared memory\n");
    return 3;
}
:
:
```

Nadajnik: plik lin_sender.c (część 3/3)

```
:  
void *memseg = shmat(shmid, NULL, 0);  
if(memseg == (void *)-1) {  
    fprintf(stderr, "Error attaching shared memory segment\n");  
    return 4;  
}  
strcpy(memseg, argv[2]);  
puts("Press <Enter> to continue...");  
getchar();  
if(shmdt(memseg) == -1) {  
    fprintf(stderr, "Error detaching shared memory segment\n");  
    return 5;  
}  
if(shmctl (shmid, IPC_RMID, NULL) == -1) {  
    fprintf(stderr, "Error removing shared memory\n");  
    return 6;  
}  
return 0;  
}
```

Nadajnik: plik lin_receiver.c (część 1/2)

```
#include <stdio.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/shm.h>
#include <string.h>

#define MEM_SIZE 1000

int main(int argc, char *argv[]) {
    if (argc != 2) {
        fprintf(stderr, "usage: %s key_name\n", argv[0]);
        return 1;
    }
    key_t key = ftok(argv[1], 'a');
    if(key < 0) {
        fprintf(stderr, "Error creating key\n");
        return 2;
    }
    :
```

Nadajnik: plik lin_receiver.c (część 2/2)

```
:\nint shmidx = shmget(key, MEM_SIZE, 0666);\nif(shmid < 0) {\n    fprintf(stderr, "Error getting shared memory\\n");\n    return 3;\n}\nvoid *memseg = shmat(shmid, NULL, 0);\nif(memseg == (void *)-1) {\n    fprintf(stderr, "Error attaching shared memory segment\\n");\n    return 4;\n}\nprintf("Message: '%s'\\n", (char *)memseg);\nif(shmdt(memseg) == -1) {\n    fprintf(stderr, "Error detaching shared memory segment\\n");\n    return 5;\n}\nreturn 0;\n}
```

Narzędzia konsolowe

- Linux udostępnia narzędzia konsolowe, przy pomocy których można zarządzać obiektami IPC, w tym pamięcią współdzieloną:
- `ipcmk --shmem <size> --mode <prawa>`
tworzy blok pamięci współdzielonej i wypisuje jego identyfikator na stdout; pominięcie parametru `--mode` ustawia prawa na `0644`
- `ipcs --shmem`
wyprowadza na stdout listę wszystkich przydzielonych bloków pamięci współdzielonej
- `ipcrm --shmem-id <id>`
usuwa blok pamięci o podanym identyfikatorze
- `ipcrm --shmem-key <key>`
usuwa blok pamięci o podanym kluczu

Schemat postępowania z pamięcią współdzieloną w systemie Windows

- pamięć współdzielona jest w systemie Windows szczególnym przypadkiem usługi mapowania plików tzn. odwzorowywania zawartości pliku dyskowego na obszar pamięci operacyjnej
- wykorzystanie pamięci współdzielonej wymaga następujących kroków:
  - 1) wykonania pozornego mapowania pliku (nieistniejącego) na pamięć operacyjną
funkcja **CreateFileMapping()** jeśli blok jest tworzony od zera albo
  - 2) dołączenia się do już istniejącego mapowania pliku
funkcja **OpenFileMapping()**
  - 3) uzyskania adresu zamapowanego pliku
funkcja **MapViewOfFile()**
  - 4) wykorzystanie dostępu do pamięci
  - 5) odłączenia mapowania
funkcja **UnmapViewOfFile()**
  - 6) zakończenia mapowania pliku
funkcja **CloseHandle()** (shared memory control)

Wykonanie mapowania – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE CreateFileMapping(
    HANDLE          hFile,
    LPSECURITY_ATTRIBUTES lpFileMappingAttributes,
    DWORD          flProtect,
    DWORD          dwMaximumSizeHigh,
    DWORD          dwMaximumSizeLow,
    LPCSTR         lpName
);
```

Wynik:

- uchwyt utworzonego mapowania albo `NULL` w przypadku błędu (`GetLastError()` zna szczegóły)

Wykonanie mapowania – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>
```

```
HANDLE CreateFileMapping(
```

```
    HANDLE                hFile
```

```
    :
```

```
);
```

Wejście:

- uchwyt mapowanego pliku albo stała symboliczna `INVALID_HANDLE_VALUE`, jeśli ma być wykonane mapowanie pozorne dla pamięci współdzielonej

Wykonanie mapowania – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE CreateFileMapping(
    :
    LPSECURITY_ATTRIBUTES lpFileMappingAttributes,
    :
);
```

Wejście:

- deskryptor zabezpieczeń dla tworzonego mapowania albo `NULL` dla deskryptora domyślnego

Wykonanie mapowania – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE CreateFileMapping(
    :
    DWORD                flProtect,
    :
);
```

Wejście:

- ustawienia zabezpieczeń dla tworzonego mapowania; tylko te procesy uzyskają dostęp do mapowania, które wyspecyfikują ustawienia zgodne z użytymi w czasie tworzenia
- wybrane z możliwych wartości:
  - `PAGE_READONLY` – tylko odczyt
  - `PAGE_READWRITE` – zapis i odczyt

Wykonanie mapowania – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE CreateFileMapping(
    :
    DWORD                dwMaximumSizeHigh,
    DWORD                dwMaximumSizeLow,
    :
);
```

Wejście:

- maksymalny (w przypadku pamięci współdzielonej faktyczny) rozmiar mapowanej pamięci, rozbity na dwie dane typu `DWORD`:
- część starszą (`dwMaximumSizeHigh`)
- część młodszą (`dwMaximumSizeLow`)

Wykonanie mapowania – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE CreateFileMapping(
    :
    LPCSTR                lpName
);
```

Wejście:

- unikalna nazwa nadana mapowaniu (składnia identyczna jak w przypadku nazw plików w systemie Windows)

Dołączenie się do istniejącego mapowania – funkcja `OpenFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE OpenFileMapping(
    DWORD dwDesiredAccess,
    BOOL bInheritHandle,
    LPCSTR lpName
);
```

Wynik:

- uchwyt dołączonego mapowania albo `NULL` w przypadku błędu (`GetLastError()` zna szczegóły)

Dołączenie się do istniejącego mapowania – funkcja `OpenFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE OpenFileMapping(
    DWORD dwDesiredAccess,
    :
);
```

Wejście:

- żądany dostęp do mapowania – możliwe wartości:
- `FILE_MAP_ALL_ACCESS` – zapis i odczyt
- `FILE_MAP_READ` – tylko odczyt
- `FILE_MAP_WRITE` – tylko zapis

Dołączenie się do istniejącego mapowania – funkcja `OpenFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE OpenFileMapping(
    :
    BOOL    bInheritHandle,
    :
);
```

Wejście:

- jeśli ustawione na **TRUE**, to zezwala się na odziedziczenie tego uchwytu przez proces potomny

Dołączenie się do istniejącego mapowania – funkcja `OpenFileMapping()`

```
#include <windows.h>

HANDLE OpenFileMapping(
    :
    LPCSTR lpName
);
```

Wejście:

- unikalna nazwa mapowania (C-string)

Udostępnienie mapowania w przestrzeni adresowej procesu – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

LPVOID MapViewOfFile(
    HANDLE hFileMappingObject,
    DWORD dwDesiredAccess,
    DWORD dwFileOffsetHigh,
    DWORD dwFileOffsetLow,
    SIZE_T dwNumberOfBytesToMap
);
```

Wynik:

- lokalny adres przydzielonego bloku pamięci albo `NULL` w przypadku błędu (`GetLastError()` zna szczegóły)

Udostępnienie mapowania w przestrzeni adresowej procesu – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

LPVOID MapViewOfFile(
    HANDLE hFileMappingObject,
    :
);
```

Wejście:

- uchwyt zwrócony z `CreateFileMapping()` albo `OpenFileMapping()`

Udostępnienie mapowania w przestrzeni adresowej procesu – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

LPVOID MapViewOfFile(
    :
    DWORD   dwDesiredAccess,
    :
);
```

Wejście:

- żądany tryb dostępu do bloku pamięci – wybrane z możliwych wartości:
- `FILE_MAP_ALL_ACCESS` – zapis i odczyt
- `FILE_MAP_READ` – tylko odczyt
- `FILE_MAP_WRITE` – tylko zapis

Udostępnienie mapowania w przestrzeni adresowej procesu – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

LPVOID MapViewOfFile(
    :
    DWORD   dwFileOffsetHigh,
    DWORD   dwFileOffsetLow,
    :
);
```

Wejście:

- rozbity na część młodszą (`dwFileOffsetLow`) i starszą (`dwFileOffsetHigh`) numer pierwszego dostępnego bajtu wewnątrz bloku

Udostępnienie mapowania w przestrzeni adresowej procesu – funkcja `CreateFileMapping()`

```
#include <windows.h>

LPVOID MapViewOfFile(
    :
    SIZE_T dwNumberOfBytesToMap
);
```

Wejście:

- liczba bajtów wewnątrz bloku, które proces chce użyć (w połączeniu z `FileOffset` nie może wyjść poza zakres określony w `CreateFileMapping()`)

Zakończenie mapowania w przestrzeni adresowej procesu – funkcja `UnmapViewOfFile()`

```
#include <windows.h>

BOOL UnmapViewOfFile(
    LPCVOID lpBaseAddress
)
```

Wynik:

- wartość różna od zera w przypadku powodzenia albo 0 w przypadku błędu (`GetLastError()` zna szczegóły)

Wejście:

- `lpBaseAddress` – adres bloku pamięci uzyskany z `MapViewOfFile()`

Program demonstracyjny

Założenia takie same, jak w przypadku Linuksa, z wyjątkiem:

- nadajnik startuje pierwszy i dostaje 2 argumenty: **nazwę** bloku pamięci współdzielonej i komunikat (string)

Nadajnik: plik win_sender.c (część 1/3)

```
#include <windows.h>
#include <stdio.h>

#define MEM_SIZE 1000

int main(int argc, char *argv[])
{
    if (argc != 3) {
        fprintf(stderr, "usage: %s name message\n", argv[0]);
        return 1;
    }

    HANDLE MapFile = CreateFileMapping(
        INVALID_HANDLE_VALUE,    // use paging file
        NULL,                    // default security
        PAGE_READWRITE,         // read/write access
        0,                       // maximum object size (high-order DWORD)
        MEM_SIZE,                // maximum object size (low-order DWORD)
        argv[1]);                // name of mapping object
    :
    :
```

Nadajnik: plik win_sender.c (część 2/3)

```
:
:
if (MapFile == NULL)
{
    fprintf(stderr, "Could not create file mapping object\n");
    return 2;
}
void *Buf = MapViewOfFile(
    MapFile, // handle to map object
    FILE_MAP_ALL_ACCESS, // read/write permission
    0,
    0,
    MEM_SIZE);

if (Buf == NULL)
{
    fprintf(stderr, "Could not map view of file\n");
    CloseHandle(MapFile);
    return 3;
}
:
:
```

Nadajnik: plik win_sender.c (część 3/3)

```
    :  
    :  
    strcpy(Buf, argv[2]);  
    puts("Press <Enter> to continue...");  
    getch();  
    if(!UnmapViewOfFile(Buf)) {  
        fprintf(stderr, "Could not unmap view of file\n");  
        CloseHandle(MapFile);  
        return 4;  
    }  
    CloseHandle(MapFile);  
    return 0;  
}
```

Nadajnik: plik win_receiver.c (część 1/2)

```
#include <windows.h>
#include <stdio.h>

#define MEM_SIZE 1000

int main(int argc, char *argv[])
{
    if (argc != 2) {
        fprintf(stderr, "usage: %s name\n", argv[0]);
        return 1;
    }

    HANDLE MapFile = OpenFileMapping(
        FILE_MAP_ALL_ACCESS,    // read/write access
        FALSE,                  // do not inherit the name
        argv[1]);               // name of mapping object

    if(MapFile == NULL) {
        fprintf(stderr, "Could not open file mapping object\n");
        return 1;
    }
    :
    :
```

Nadajnik: plik win_receiver.c (część 2/2)

```
:
void *Buf = MapViewOfFile(MapFile, // handle to map object
    FILE_MAP_ALL_ACCESS, // read/write permission
    0,
    0,
    MEM_SIZE);
if (Buf == NULL)
{
    fprintf(stderr, "Could not map view of file\n");
    CloseHandle(MapFile);
    return 2;
}
printf("Message: '%s'\n", (char *)Buf);
if(!UnmapViewOfFile(Buf)) {
    fprintf(stderr, "Could not unmap view of file\n");
    CloseHandle(MapFile);
    return 4;
}
CloseHandle(MapFile);
return 0;
}
```